

УДК 316.774(477.8)

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПОДУНАВ'І

А.І.Каплієнко

аспірантка

кафедри загальної і соціальної педагогіки та початкової освіти,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

У статті аналізується соціалізуючий вплив регіональної преси в українському Подунав'ї на соціум. Контекстом обрано одне з найпотужніших видань цього регіону – газету «Дунаєць». Окреслено специфіку цього видання, історію його самоствердження з-поміж інших ЗМІ, проблематику та жанровий склад.

Ключові слова: *регіональна періодика, інформаційне поле, соціалізуючий вплив на соціум.*

Унікальність українського Подунав'я обумовлена географічними, демографічними, історико-соціальними особливостями. Так, Ізмаїл – місто, розташоване на лівому березі Кілійського гирла Дунаю, є політичним, культурним центром українського Подунав'я. Його соціально-економічний розвиток протягом багатьох років зумовлюється та визначається судноплавством на річці. Тут розбудовано потужний морегосподарський комплекс, який відіграє містоутворюючу роль. Різні напрямки його діяльності та вплив на життя регіону й висвітлює одне з авторитетних регіональних видань – газета «Дунаєць».

Науковці (Т.М.Вакуліч, Н.С.Сушик, М.М.Шимановський) здебільшого єдині у визначенні вагомості й, водночас, специфічності формувального впливу на соціум засобів масової інформації. Встановлено, зокрема, що серед факторів соціалізації (мегафактори – космос, планета; макрофактори – суспільство, держава та ін.; мікрофактори – сім'я, однолітки тощо) чільне місце посідають засоби масової інформації; останнім надано статусу «мезафактору» (мезо – середній, проміжний) [1, 9]. Йдеться про формуючий вплив на процес засвоєння особистістю соціального досвіду через входження в соціальне середовище завдяки комунікації. До того ж для соціуму принципово важливим є саме соціальний вплив засобів масової інформації – той, що відповідає нормам і правилам, установленим у суспільстві (О.В.Лісовець, М.П.Лукашевич, Н.А.Череповська, К.С.Янг).

У контексті вищезазначеного природний інтерес становлять ресурси соціалізації регіональних періодичних видань.

Актуальність досліджуваної теми визначається тим, що регіональна преса належить, з одного боку, до числа найбільш популярних у суспільстві, з іншого боку, є малодослідженим науковим феноменом.

Ю.Фінклер зазначає, що в сучасній українській журналістикознавчій науці спостерігається дуже оригінальна й корисна для науки тенденція систематизації дослідницьких інтересів тих учених, котрі аналізують процеси, що відбуваються у сучасному інформаційному просторі України [2]. Певним чином ці наукові розвідки пов'язані з проблемою функціонування регіональної преси України в контексті соціального замовлення аудиторії. Особливу увагу на окремі складові аудиторного наповнення матеріалів саме регіональних мас-медіа звертають фундатори журналістики В.Ф.Іванов, В.В.Лизанчук, Г.Г.Почепцов, В.В.Різун, В.І.Шкляр та ін. З огляду на це видається перспективним більш докладне дослідження регіональної періодики.

Метою статті є вивчення історичного минулого місцевої газети «Дунаєць», її створення та жанровий аналіз публікацій. Мета роботи визначила такі її основні завдання:

- 1) аналіз наукових матеріалів, періодичних видань, пов'язаних з проблемою дослідження регіональних ЗМІ;
- 2) дослідження умов, за яких виникла газета «Дунаєць», її еволюції, визначення місця періодичного видання в системі ЗМІ регіону;
- 3) жанровий аналіз публікацій та окреслення тематики газети.

Об'єктом дослідження є змістове наповнення газети «Дунаєць» в історичній ретроспективі, соціалізуючий вплив цього видання. **Предмет** дослідження зосереджений на деяких історичних аспектах її розвитку в системі інших періодичних видань українського Подунав'я та Одеської області загалом.

Варто, насамперед, зауважити, що станом на 01.01.2014 в області зареєстровано 601 друковане періодичне видання, з яких: 445 газет, 132 журнали, 22 збірники, 2 альманахи та ін. [3].

В Одеській області здійснюється випуск 34 комунальних газет. Найбільш рейтинговими серед них, за даними Державного комітету з питань телебачення та радіомовлення, є такі: газета Одеської міської ради «Одеський вісник» (тираж 114-116 тис. прим.), газета Одеської обласної ради «Одеські вісті» (тираж 95-96 тис. прим.), Саратовська районна газета «Советская новь» (тираж 33-34 тис. прим.), міська газета м. Іллічівськ «Чорноморський маяк» (тираж 28-29 тис. прим.), Арцизька районна газета «Арцизькі вісті» (тираж 25-26 тис. прим.) [4].

Оскільки предметом нашої дослідницької уваги стала регіональна специфіка періодики українського Подунав'я (воно об'єднує Арцизький, Білгород-Дністровський, Болградський, Ізмаїльський, Кілійський, Ренійський, Саратовський, Тарутинський, Татарбунарський і Ренійський райони Одеської області), визначимо, які саме комунальні газети виходять у регіоні. Отож, це такі видання: «Арцизские вести» (Арцизька районна рада), «Дело» (Арцизька міськрада), «Дружба» (Болградська районна рада), «Наше время» (Кілійська районна рада), «Ренийский вестник» (Ренійська районна рада), «Татарбунарский вестник» (Татарбунарська районна рада). Серед комунальних газет Ізмаїла – «Придунайские вести» (Ізмаїльська районна рада) [5].

Інформаційне поле Ізмаїльщини останнє десятиліття складали газети «Придунайські вісті», «Курьер недели», «Уездный телеграф», «Советский Измаил», «City», «Пресс регион», студентська газета «Інверсія»; журнали «Город», «That's rich»; серед аудіовізуальних ЗМІ – Ізмаїльське телебачення, кабельні телеканали «Дельта», «Южная волна», електронні видання «Інфоречье», «Бессарабия Inform» та ін.

Вивчення й узагальнення архівних джерел засвідчують, що газета «Дунаєць» зареєстрована в комітеті інформації Одеської облдержадміністрації 15 березня 1994 року (серія ОД 78). Вона не є комунальною, а заснована Українським Дунайським пароплаванням, портами Ізмаїл, Рені й Усть-Дунайськ, Ізмаїльським і Кілійським судноремонтними заводами, а тому цілком пов'язана з їхньою історією.

З XIX ст. Ізмаїл веде активну торгівлю, головним чином, завдяки річковому флоту. У 1834 році ізмаїльські купці володіли 20 суднами, ренійські – 5 одиницями флоту. У середині XIX століття спостерігається піднесення дунайських портів. Тільки у 1846 році Ізмаїл відвідало 138 суден, серед них: 50 – російських, 45 – турецьких, 38 – грецьких, 8 – австрійських, 2 – англійські [6].

У 1883 році з'являється перше російське пароплавне товариство «Князь Юрій Гагарін і Ко». А 1886 року пароплавне товариство князя Гагаріна було перетворено в акціонерне товариство з назвою «Чорноморсько-Дунайське пароплавання». Відтоді, як засвідчують архівні джерела, зміцнювалися міжнародні торговельні зв'язки.

У суворий післявоєнний час, через три роки після заснування Радянського Дунайського державного пароплавства, 28 листопада 1947 року народилася басейнова газета «Дунайський водник». Тоді начальником РДДП був Григорій Миколайович Морозов, а перший номер «Дунайського водника» підписав в. о. відповідального редактора Н. Федорович. Наступні два роки редакційний колектив очолював П. Заморін.

Маємо підстави стверджувати, що з перших номерів героями хронік, інформацій, замальовок, проблемних статей були моряки, працівники берегових служб, портовики, судноремонтники. Адже до середини 90-х років Дунайське пароплавство, Ізмаїльський, Ренійський і Усть-Дунайський морські торговельні порти, Ізмаїльський судноремонтний і Кілійський суднобудівно-судноремонтний заводи входили до складу пароплавства. Нині всі вони є самостійними підприємствами, крім КССРЗ, який з 2004 року введено до структури ПАТ «УДП».

Привертає увагу сама назва вищевказаного видання – «Дунаєць». А це передбачає, що йдеться про газету Дунайського морегосподарського комплексу. За майже 70-річну історію вона стала частиною регіону, відображаючи його мікроклімат – трудовий, суспільний, соціальний, науковий, культурний.

Враховуючи тривалу історію становлення, газета «Дунаєць», поряд з іншими періодичними виданнями Ізмаїльщини (такими, зокрема, як «Курьер недели», «Придунаские вести», «Сити»), є найдавнішою.

Принагідно зауважимо, що газета «Дунаєць» видається щоп'ятниці. Вона виходить у друкованому та електронному варіантах. З архівом номерів газети можна познайомитися на сайті <http://test.oaoudp.com.ua/ru/gazeta-dunaec/arhiv-gazety-dunaec/>. Обсяг газети становить 1,5 друкованих аркуші (4 сторінки). Ведеться видання російською мовою. Відзначимо також і те, що в Одеській області станом на 01.01.2014 р. як двомовні зареєстровано 341 видання, 182 російською мовою, 52 видання використовують українську, російську та англійську мови, 26 видань, окрім української, послуговуються російською, англійською, болгарською, гагаузькою, молдовською та іншими мовами [4].

З 2005 р. редактором «Дунайця» була Людмила Пігарєва, кореспондентами – Зоя Кулінська, Тарас Бурлаку, фотокореспондентом – Федір Сиваченко. Сьогодні головним редактором газети є Олена Ходарченко, в. о. редактора, провідним кореспондентом – Тетяна Котовенко.

У «Дунайці» відбиваються не тільки всі аспекти життєдіяльності УДП, але й проблематика підприємств Дунайського морегосподарського комплексу, а також транспортної галузі України. Основні теми газети – процеси реформування економіки УДП, оптимізації його структури, робота флоту в умовах нового менеджменту. Однак проведена нами аналітична робота засвідчує те, що проблематика газети не обмежується лише окресленим колом питань. Так, у рубриці «Що нового?» вміщено інформаційний огляд українських новин, які стосуються місцевого рівня (наприклад, «Україна досрочно отменила спецпошлини на иномарки», «Отозваны все три законопроекта о водном транспорте»). У рубриці «УДП-інформ» викладено матеріал із питань каботажу на річці Дунай, кадрових змін в УДП, поновлення рейсів суден після ремонту. До вищезазначеного додамо ще й те, що в цьому виданні представлено здебільшого інформаційні статті або аналітику.

У рубриці «Наши юбилеры» друкуються нариси про працівників пароплавства та порту, які багаторічною та сумлінною працею заслужили шану колег.

Остання сторінка видання традиційно присвячена корисним порадам і питанням здорового харчування тощо. Також тут друкуються некрологи, інформаційна замітка «Где наши суда».

Загалом у газеті «Дунаєць» переважають інформаційні жанри (стаття, замітка). На другому місці – аналітичні статті, огляди.

Щодо читацької аудиторії, то за тричленною класифікацією Ю.Фінклера [2] читачів газети «Дунаєць» можна віднести до третього типу. «Третій тип соціальної структури – мішаний соціум України. Це група областей з провідними обласними містами із населенням від 300 до 850 тисяч мешканців, які мають доволі розвинену промислову структуру, але не перетворюються на регіон суцільної урбанізації. З одного боку, в цьому соціумі достатньо висока частка населення, зайнятого в промисловості. З другого ж, відсутні значні групи академічної та освітянської інтелігенції, науковців, студентства, інших активних споживачів інформації, які складають значну частку аудиторії преси. Водночас у цьому соціумі достатньо висока частка сільського населення та населення, зайнятого в переробній промисловості (за цією характеристикою подібна структура населення вважається наближеною до структури другої групи соціуму). Внаслідок міграційних процесів доволі велика кількість осіб передпенсійного та пенсійного віку» [2].

Аудиторію газети «Дунаєць» складають не тільки працівники морегосподарчого комплексу, але й інші мешканці регіону, бо порт та пароплавство – містоутворюючі підприємства, від роботи яких залежить розвиток усього регіону.

Отже, газета «Дунаєць», що має багаторічну історію та вповні пов'язана із соціально-економічним розвитком регіону, є авторитетним виданням. Загалом нам видається перспективним поглиблене вивчення регіональної преси українського Подунав'я як найбільш затребуваної місцевим читачем у контексті розв'язання проблематики просоціального впливу на міжетнічний склад населення регіону.

1. Сушик Н. С. Основи соціалізації особистості: навч.-метод. посіб / Н. С. Сушик. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 188 с.
2. Фінклер Ю. Є. Регіональна преса України в контексті соціального замовлення аудиторії / Ю. Є. Фінклер // Електронна бібліотека Інституту журналістики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: journalib.univ.kiev.ua/index.php?act.
3. Наказ Держкомтелерадіо від 30.05.2014 № 63 «Про реалізацію рішення колегії Держкомтелерадіо України від 27 травня 2014 року № 3/7 Про стан інформаційного простору Одеської області» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=113266
4. http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=113266
5. Перелік комунальних друкованих ЗМІ області // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uspi.odessa.gov.ua/perelk-komunalnih-drukovanih-zm-oblast/>
6. <http://oaoudp.com.ua/ua/o-kompani/istoriy>

Каплиенко А. И. Средства массовой информации как фактор формирования общественного мнения в украинском Придунавье.

В статье анализируется социализирующее влияние региональной прессы в украинском Придунавье на социум. Контекстом выбрано одно из самых мощных изданий этого региона – газету «Дунаец». Определены специфика этого издания, история его самоутверждения среди других СМИ, проблематика и жанровый состав.

Ключевые слова: региональная периодика, информационное поле, социализирующее влияние на социум.

Kapliyenko A. I. Mass Media as Factor in the Formation of Public Opinion in the Ukrainian Lower Danube Region.

The article analyzes a socializing impact of the regional press on the society in the Ukrainian Lower Danube Region. The newspaper «Dunayets», which is one of the most powerful media in the region, is considered. The peculiarity of this newspaper, the history of its self-assertion among other media, the issues and genre composition are outlined.

Key words: regional media, information field, a socializing impact on the society.